

УДК
338.24:37.014.54(477):378.112

РОМАНОВСЬКИЙ О.О.

Українсько-американський гуманітарний інститут
«Вісконсинський Міжнародний Університет (США) в
Україні»

АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ЧИННИК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Мета. Розробка теоретико-методологічних засад інноваційного розвитку системи вищої освіти на основі університетського підприємництва.

Методика. Теоретичну основу дослідження становлять фундаментальні та прикладні розробки зарубіжних і вітчизняних вчених у сфері інноваційного розвитку сфери вищої освіти, академічного капіталізму, інноваційного академічного (університетського) підприємництва, підприємницьких університетів.

Результати. На основі проведеного дослідження розроблено теоретичні та методичні підходи, які дозволяють сформулювати та обґрунтувати концептуальні засади інноваційного розвитку сфери вищої освіти та напрями подальшого удосконалення організаційних форм університетського підприємництва, що сприятиме збагаченню інститутів ринку, розкриттю потенціалу власного розвитку й швидкому трансферу технологій.

Наукова новизна. Визначено сутність поняття академічного підприємництва, роль університетського підприємництва в інноваційному розвитку сфери вищої освіти та сприянні соціально-економічному зростанню держави.

Практична значимість. Доведення наукових положень до конкретних методичних вказівок і практичних рекомендацій, спрямованих на вирішення актуальних проблем підвищення економічної ефективності діяльності вітчизняних ВНЗ в інноваційному розвитку сфери вищої освіти в системі управління національним господарством України.

Ключові слова: інноваційний розвиток сфери вищої освіти, інноваційне академічне підприємництво, підприємницькі університети, соціально-економічний розвиток суспільства.

Вступ. Прискорення соціально-економічного розвитку України є можливим за умов кардинального поліпшення діяльності усіх сфер Єдиного народногосподарського комплексу (ЄНГК), посилення інноваційного розвитку систем вищої освіти і науки, зміцнення ділового співробітництва університетів і наукових установ із бізнесом за дієвої підтримки уряду. Головними чинниками, що впливають на позитивну динаміку соціально-економічного розвитку, є впровадження інновацій та розвиток усіх форм і типів підприємництва. Про це свідчить позитивний досвід усіх економічно розвинених країн світу, які здійснюють пошук і впровадження нових знань, стимулюють і підтримують мале і середнє підприємництво, що сприяє їхньому інноваційному розвитку,

підвищенню якості та конкурентоспроможності виробленої продукції (послуг) і рівня життя населення.

Проблема розбудови в Україні суспільства знань з інноваційно-орієнтованим типом економіки вимагає глибокого реформування гуманітарної сфери народного господарства, інноваційного розвитку системи вищої освіти, науки та науково-технічної діяльності. Це має здійснюватися на основі розумного поєднання кращого зарубіжного досвіду з національними традиціями. Зважаючи на пріоритетність державної політики інноваційного розвитку сфери вищої освіти, впровадження інноваційного підприємництва різних типів та організаційно-правових форм, підґрунтям економічних реформ і головним важелем в новій моделі вітчизняної економіки в умовах її ринкових перетворень та відновлення після глобальних світових криз є активізація всіх видів підприємництва. Саме ефективне використання відомих форм, а також утворення і впровадження нових форм підприємництва в усіх сферах людського життя має стати головним інтегруючим чинником соціально-економічного процесу. Прискорений розвиток національної вищої освіти, науки, інноваційних технологій та інноваційного академічного підприємництва є особливо актуальним у період пошуку нових економічних моделей і стратегій, що сприятимуть прискореному розвитку вітчизняної економічної системи.

Важливим є подальше удосконалення інституційного середовища для здійснення інноваційної діяльності в Україні, а також розкриття та реалізація підприємницького потенціалу нації як основного інституційного ресурсу розвитку ринкової економіки, досягнення більш високої конкурентоспроможності та підвищення соціальних стандартів.

Актуальність і доцільність питання. Досвід економічно розвинених країн доводить суспільну користь і ефективність інноваційного розвитку сфери вищої освіти і науки, вплив інноваційної діяльності ВНЗ і наукових установ на соціально-економічне зростання націй. Одним із дієвих механізмів інноваційного розвитку сфери вищої освіти і науки, економічного росту країни, підвищення конкурентоспроможності національної промисловості слід розглядати інноваційне академічне (університетське) підприємництво, яке в високорозвинених країнах світу цілком слушно вважається прискорювачем економічного зростання націй.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Глобалізація економіки, стрімке розповсюдження ринкових відносин в усіх сферах і галузях людської діяльності, поширення впливу бізнесу і приватного капіталу на всі сфери суспільного життя, комерціалізація гуманітарних галузей суспільства і, у першу чергу, наукової діяльності та вищої освіти призвели до виникнення у 1980-х роках феномену «академічного капіталізму». Комерціалізація результатів науково-дослідницької та освітньої діяльності провідних дослідницьких університетів [1-3], поява й поширення підприємницьких університетів [4], університетів-підприємств [5] і університетських підприємств із комерціалізації результатів наукових досліджень [6] сприяли прискоренню економічного розвитку багатьох країн світу. У США і деяких інших державах відбулося успішне перетворення (трансформація) великих дослідницьких університетів у підприємницькі ВНЗ, в Австралії підприємницькі університети поступово перетворилися в університети-підприємства, а досвід Кембриджського підприємства з комерціалізації результатів науково-технічної і винахідницької діяльності професорів і науково-технічного персоналу університету Кембриджа просто вражають [7]. Сьогодні провідні дослідницькі

підприємницькі ВНЗ світу вже значною мірою впливають на соціально-економічний розвиток суспільства, їхній внесок у національні ВВП є досить відчутним [8-11].

Питання економічного та інноваційного розвитку вищої освіти, впровадження інновацій в освітню діяльність вивчаються у [12], проблеми інноваційного підприємництва в сфері вищої освіти, академічного підприємництва, місця і ролі підприємницьких університетів у сучасному суспільстві розглянуті у [13], розвиток інноваційної діяльності в сфері вищої освіти провідних зарубіжних країн аналізується у [14-15]. Теоретико-методологічне обґрунтування економічних та соціальних аспектів ефективного розвитку вищої школи, аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду фінансування закладів системи вищої освіти, пропозиції щодо розв'язання проблем соціально-економічного розвитку вищої школи в умовах глобалізації надано в монографії [16].

Нажаль, у вітчизняній науці недостатньо вивченими є проблеми як інноваційного академічного (або університетського) підприємництва, так і впливу підприємництва у сфері вищої освіти на соціально-економічний розвиток суспільства. Не досить дослідженими залишаються економічні аспекти інноваційного розвитку вищої освіти, напрями інноваційних перетворень і засоби їх здійснення. Це негативно позначається на процесах реформування і розвитку усієї системи вищої освіти.

Постановка завдання. Для вивчення і розроблення теоретико-методологічних засад інноваційного розвитку системи вищої освіти на основі університетського підприємництва та обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення державної політики актуалізації ролі вищої освіти в інноваційному розвитку національної економіки.

У тому числі:

- розкрити економічну сутність інноваційного розвитку сфери вищої освіти;
- дослідити *академічне та університетське підприємництво* в якості чинників інноваційних змін у сфері вищої школи;
- узагальнити концептуально-методологічні основи інноваційної підприємницької діяльності ВНЗ в країнах світу;
- визначити роль університетів в інноваційному розвитку вищої освіти та економіки в цілому;
- охарактеризувати сутність та інструментарій державної політики підтримки та стимулювання розвитку підприємницької освітньої діяльності;
- ідентифікувати напрями впливу академічного (університетського) підприємництва на прискорений розвиток суспільства знань;
- довести ефективність впровадження академічного підприємництва та інкубаторів інновацій;
- узагальнити підходи та охарактеризувати складові системи управління інноваційною діяльністю університетів;
- запропонувати шляхи подальшого інноваційного розвитку сфери вищої освіти.

Результати дослідження. Вища освіта і наука є галуззю ЄНГК, а також – суспільним соціально-економічним процесом, що має соціальну й економічну складові, сприяє інноваційному розвитку суспільства та безпосередньо впливає на соціально-економічне зростання нації (рис. 1).

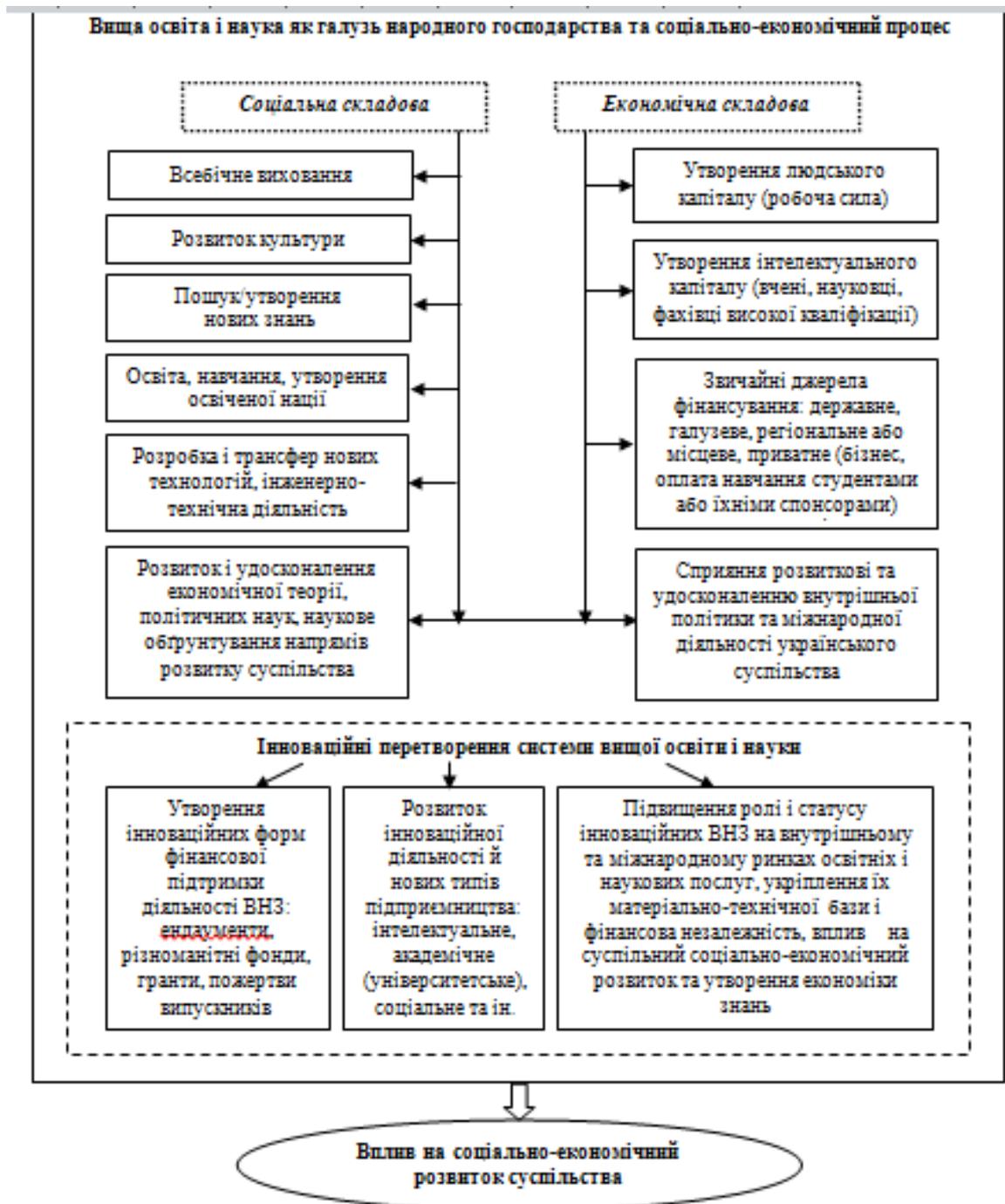

Рис. 1 Інноваційні перетворення вищої освіти, що впливають на соціально-економічний розвиток суспільства

Прогресивні інноваційні перетворення у вищій освіті і науці позитивно впливають на соціально-економічний розвиток суспільства та його конкурентоспроможність (рис. 2).

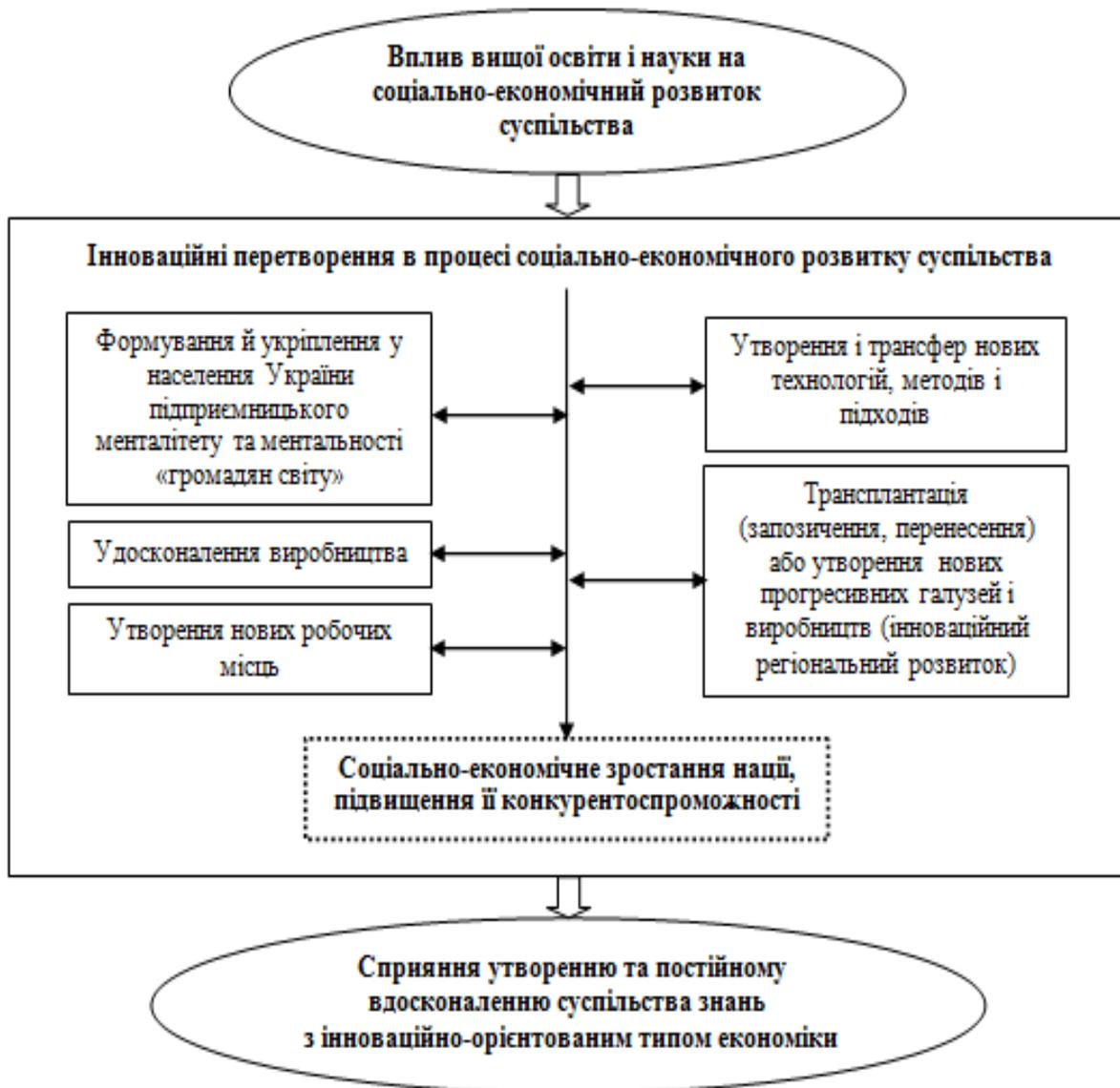

Рис.2 Вплив вищої освіти і науки на соціально-економічний розвиток суспільства

В процесі виконання розвідок за комплексною НДР «Дослідження та впровадження в систему освіти України теорії та практики підприємницької діяльності вищих навчальних закладів провідних країн світу» (№ держ. реєстр.: 0112U001691), пошуку та аналізу економічних механізмів інноваційного розвитку сфери вищої освіти, що є дієвим чинником підвищення ефективності й удосконалення управління національним господарством, отримано низку теоретичних наукових і практичних результатів, виявлено об'єктивні закономірності, сформульовано науково-теоретичні положення, розроблено методичні рекомендації, отримано практичні результати й зроблено узагальнюючі висновки [17]. Зупинимося на розгляді таких головних положень.

1. В умовах становлення суспільства знань саме підприємницька активність всіх суб'єктів системи вищої освіти сприяє підвищенню ефективності і економічної стійкості вищих навчальних закладів, стає основою інноваційного розвитку як освіти, так і національної економіки в цілому.

Академічна або університетська підприємницька діяльність у сфері освіти і науки на основі оптимального поєднання механізмів державного регулювання та активного підприємництва, що здійснюється на засадах капіталізації та комерціалізації знань, слугує головним чинником інноваційного розвитку сфери вищої освіти.

Організаційно-методологічними засадами інноваційного розвитку сфери вищої освіти є: державна політика в сфері інноваційного розвитку галузей національної економіки, державні, регіональні та місцеві законодавчі акти та регуляторні нормативні документи щодо необхідності реформування системи вищої освіти і розвитку підприємництва (як складової усіх чотирьох секторів економіки країни); розвиток і впровадження інноваційних моделей підприємництва, у тому числі – університетського (академічного) підприємництва й надання прав ВНЗ і НДІ комерціалізувати результати НДДКР, що виконувалися за рахунок бюджетного фінансування; фінансове і податкове стимулювання розвитку університетського (академічного) підприємництва; визначення напрямів розвитку університетів і їхніх завдань у соціально-економічному розвитку країн, регіонів і місцевих громад; організаційно-методологічні рішення власників і колективів ВНЗ щодо участі в академічній підприємницькій діяльності; вплив суспільних чинників. Поєднання діяльності ВНЗ і наукових установ НАН України, галузевих НДІ та наукових лабораторій на основі об'єднання у навчально-науково-виробничі комплекси (технопарки) з утворенням науково-виробничих технополісів.

Концептуальними засадами інноваційного розвитку сфери вищої освіти є:

- концепція Г.Іцковица інноваційного розвитку суспільства за моделлю «потрійної спіралі», яка успішно використовуються як у багатьох розвинених державах світу (США, Великобританія, Канада, Австралія, Японія, ФРН, Швеція та багатьох інших країнах ЄС), так і в державах, що швидко розвиваються (КНР, Росія, Бразилія, деяких інших країнах Південної Америки тощо);

- концепція Б.Кларка щодо трансформаційного перетворення звичайних університетів у інноваційні ВНЗ, орієнтовані на внутрішньо-університетську підприємницьку діяльність («підприємницькі університети»), дієвість якої підтверджено в системах вищої освіти багатьох країн різних континентів (Північна і Південна Америки, Західна Європа, Великобританія, Австралія, Японія, Африка);

- «Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року».

2. Основними напрямками інноваційного розвитку сфери вищої освіти є:

- утворення в українському суспільстві «підприємницького менталітету» шляхом активної пропаганди підприємницької діяльності як механізму самореалізації людини та створення нових робочих місць;

- державна підтримка всіх видів підприємництва як головного чинника економічного зростання держави, посилення економічно-підприємницької просвіти,

навчання основам економічних знань і підприємництва, професійного навчання, курсового навчання та тренінгів, навчання практичного підприємництва протягом життя;

- широке запровадження за державної підтримки інноваційного «академічного» або «університетського» підприємництва, інтелектуального підприємництва, утворення законодавчих і нормативних актів із стимулювання винахідництва, розробки НДПКР, впровадження та комерціалізації результатів науково-технічної діяльності;

- надання широкої (повної) автономії університетам усіх типів і форм власності;

- посилення ролі «науки» дослідницьких університетів;

- інтеграція університетської науки з академічною та галузевою наукою, наприклад, на умовах об'єднання або злиття ВНЗ з академічними та галузевими НДІ, НДЛ, науковими центрами тощо з метою утворення навчально-наукових об'єднань, наукових парків і технопарків з перспективою подальшої співпраці з промисловістю (бізнесом) і створенням технополісів і навчально-науково-промислових утворень (об'єднань, наукоградів, регіональних інноваційних навчально-науково-промислових комплексів).

Також необхідними кроками державної підтримки інноваційного розвитку сфери вищої освіти України слід вважати:

- утворення та розвиток інкубаторів, спін-оф і стартап компаній із залученням венчурного капіталу;

- посилення ролі держави у підтримці тріади суспільства «Університет – Бізнес – Влада», де ядром інноваційної діяльності виступає університет, а кожна з трьох інституцій, окрім своїх традиційних функцій, частково починає виконувати функції інших;

- утворення незалежних інституцій із ліцензування та акредитації діяльності ВНЗ.

- утворення нових форм бюджетного фінансування вищої освіти і наукових досліджень, надання грантів і державних замовлень виключно на конкурсній основі з залученням представників громадськості та мас медіа.

3. Передумовами інноваційних змін у сфері вищої освіти є:

- дієве університетське підприємництво, як головний фактор інноваційних перетворень в освітньо-науковій діяльності суспільства, а також – суспільний підприємницький менталітет і загальнодержавне визнання ролі ВНЗ у економічному, науково-технічному і соціальному розвитку країн;

- сприятливе законодавство щодо підтримки академічного підприємництва і комерціалізації результатів НДДКР; налаштованість (орієнтованість) і готовність колективів дослідницьких й інших типів ВНЗ до академічного підприємництва;

- наявність у керівників і співробітників ВНЗ підприємницького бачення, необхідних підприємницьких рис характеру, знань, умінь і навичок у сфері підприємницької діяльності;

- існування ринків попиту і пропозицій у сфері академічної (освітньої, наукової та інженерно-технічної) діяльності; наявність в університеті необхідних трансформаційних умов (за Б.Кларком), інноваційної політики та інноваційних відносин, а також корпоративної підприємницької культури;

- співпраця ВНЗ із промисловістю і бізнесом за дієвої підтримки урядів; економічна ефективність університетського (академічного) підприємництва; наявність диверсифікованих джерел фінансових надходжень до бюджету ВНЗ; інститут ендаументу;
- комерціалізація результатів НДДКР, трансфер нових і впровадження новітніх технологій, створення спін-оф і стартап компаній (малих підприємств) за безпосередньої участі співробітників, студентів і випускників ВНЗ.

4. Головним завданням інноваційного розвитку сфери вищої освіти слід вважати створення суспільства знань з інноваційно-орієнтованим типом економіки держави в результаті безпосереднього цілеспрямованого державно-скерованого управління інноваційною організаційно-економічною, науково-освітньою та інженерно-технологічною діяльністю в гуманітарній сфері ЄНГК країни.

Головними завданнями інноваційного академічного (університетського) підприємства є:

- продукування і капіталізація нових знань;
- якісне виконання НДДКР із подальшою ефективною комерціалізацією отриманих результатів;
- широке розповсюдження (трансфер) нових знань, результатів НДДКР і прогресивних технологій; розвиток інноваційної діяльності ВНЗ;
- розробка, реалізація концепцій і впровадження методів, технологій і прийомів інноваційного економічного і соціального розвитку місцевих громад, регіонів, країни;
- внесок у національне економічне зростання, національний ВВП і конкурентоспроможність економік країн; розвинення і розповсюдження нового типу підприємницької діяльності в інтелектуальній сфері – академічного підприємництва у ВНЗ;
- сприяння ефективному навчанню підприємців і розвитку підприємницької освіти;
- сприяння фінансовій самодостатності і незалежності ВНЗ, підвищенню рівня матеріального забезпечення професорсько-викладацького складу та інших співробітників ВНЗ.

5. Шляхами подальшого інноваційного розвитку сфери вищої освіти та інноваційного університетського (академічного) підприємства доцільно вважати:

- впровадження інституту інноваційного університетського (академічного) підприємства;
- розвиток сектору орієнтованих на академічне підприємство прибуткових і неприбуткових (безприбуткових) ВНЗ за участю приватного капіталу;
- розвиток інституту ендаументу для фінансової підтримки орієнтованих на підприємство провідних дослідницьких ВНЗ;
- надання на законодавчому рівні повної автономії ВНЗ для самостійного вибору стратегій розвитку, напрямів статутної діяльності та досягнення фінансової незалежності;
- впровадження інституту державного (бюджетного) і приватного (незалежного) проектного фінансування у сфері вищої освіти, організація державної підтримки співпраці ВНЗ і промисловості.

6. Поняття «університетське підприємництво» (як похідна від «академічного капіталізму») представляє собою діяльність у сфері освіти і науки на основі оптимального поєднання механізмів державного регулювання та активного підприємництва, що здійснюється на засадах капіталізації та комерціалізації знань і розширює можливості здійснення підприємницької діяльності різними суб'єктами академічної спільноти (заклад, факультет, підрозділ, викладач).

7. Для економічно розвинених країн світу, у першу чергу – США, характерна послідовна державна підтримка університетського (академічного) підприємництва. Більшість з них ще з початку 80-років минулого століття проводять політику, спрямовану на інтенсифікацію трансферу технологій та розвиток малого технологічного бізнесу. Про це свідчить дієвість законів цих країн стосовно мотивації і підтримки інноваційного підприємництва у ВНЗ і науково-дослідних установах при виконання НДДКР і трансферу технологій на комерційній основі.

8. Зарубіжний досвід університетського підприємництва свідчить, що залучені до академічного (університетського) підприємництва ВНЗ економічно-розвинутих держав виконують у своїх країнах важливі соціально-економічні функції із:

- пошуку, утворення й розповсюдження нових знань (виконання фундаментальних і прикладних наукових досліджень);
- розповсюдження новітніх технологій для промисловості (бізнесу) та соціальних потреб;
- підготовки висококваліфікованих кадрів і збільшення людського капіталу та інтелекту нації;
- збереження академічної ідентичності ВНЗ і національної культурної спадщини;
- навчання підприємництва і підготовки підприємницьких кадрів для народного господарства;
- розвитку підприємництва як фактору місцевого, регіонального і національного економічного зростання, вирішення проблем самореалізації громадян та їхнього працевлаштування, протистояння фінансовим кризам;
- утворення соціальних мереж;
- збереження навколишнього середовища.

Безумовно доведеним фактом є вплив підприємництва, підприємницької освіти та підприємницьких університетів на національне економічне зростання регіонів і країн в цілому. В цьому аспекті підприємницькі університети виконують важливу місію з підготовки підприємців і утворення підприємницького менталітету в сучасному суспільстві.

9. Для подальшого інноваційного реформування сфери вищої освіти та прискорення соціально-економічного розвитку України корисним має бути використання позитивного досвіду США з підтримки університетського підприємництва, ефективної комерціалізації результатів НДДКР, трансферу технологій, розширення й підвищення ефективності діяльності інноваційних підприємницьких ВНЗ. Українські ВНЗ можуть отримувати додаткові фінансові надходження за рахунок ефективного використання веб-технологій, дистанційного навчання і організації різноманітних форм дистанційної освіти.

Важливою для подальшого інноваційного розвитку є така державна політика, що на законодавчому рівні закріплює та підтримує матеріальну зацікавленість усіх причетних до наукових розробок і впровадження результатів НДПКР, широкої комерціалізації результатів НДР, проектно-конструкторських розробок, прискорення трансферу технологій у власному виробництві та з метою їх широкого імпорту.

Для підвищення ефективності комерціалізації результатів НДДКР в Україні необхідно є державна законодавча підтримка патентно-ліцензійної діяльності та трансферу технологій вітчизняних ВНЗ і науково-дослідницьких інститутів (установ), утворення спеціалізованих загальноукраїнських і галузевих організацій із трансферу технологій, посилення мотивації науково-педагогічного персоналу до розробки інноваційних технологій, здійснення винаходів, патентування і ліцензування важливих для народного господарства результатів НДДКР.

10. Потужним каталізатором забезпечення інноваційного розвитку системи вищої освіти є імплементація концепції «потрійної спіралі», що передбачає розвиток відносин між державою, бізнесом і університетами та її творчого застосування в умовах українських реалій. Вкрай важливим для національної економіки є розширення функцій основних суб'єктів тріади, при цьому доцільно зберегти та необхідно посилити роль Національної Академії наук, інших академічних установ в економічному, соціальному та інноваційному розвитку нашої країни.

11. Розроблені архітектури і концепції різноманітних моделей сучасних інноваційних підприємницьких університетів призначені для проектування навчальних, дослідницьких (науково-дослідницьких) та інших підприємницько-налаштованих закладів і установ будь-якого типу. Модель показників підприємницької діяльності ВНЗ ілюструє та дозволяє обчислити основні кількісні, а також проаналізувати якісні показники діяльності підприємницько-налаштованого дослідницького ВНЗ. Модифікована модель інфраструктури розвитку і підтримки інноваційних проектів у дослідницькому підприємницько-орієнтованому ВНЗ призначена для використання в інноваційній підприємницькій діяльності ВНЗ. Моделі структур формалізованих показників очікуваного нового (поточного щорічного) народногосподарського ефекту та довготермінового (за декілька років) народногосподарського ефекту від результатів інноваційного розвитку сфери вищої освіти і науки призначені для планування, обчислення та оцінки показників соціального, науково-технічного та економічного ефекту.

12. Для системного виявлення, аналізу та формування комплексу науково-теоретичних засад, методології та організації інноваційної діяльності в сфері вищої освіти і науки доцільно створити новий науковий напрям науки – інноватику вищої освіти (інноватику вищої школи). Для подальших розвідок пропонуються: детальне вивчення особливостей концепції «потрійної спіралі» з метою використання в національних умовах; аналіз ефективності інноваційного розвитку сфери вищої освіти; шляхи впровадження університетського (академічного) підприємництва в Україні. Також доцільним вбачається пошук і реалізація ефективних управлінсько-організаційних заходів та економічних механізмів підвищення матеріальної зацікавленості науковців, освітян та інженерів-конструкторів у розробці й швидкому впровадженні нових технологій, захист авторських прав і забезпечення отримання винахідниками та розробниками інноваційної продукції (послуг) роялті та дивідендів, що їм законно належать.

Висновки. В роботі:

1. Доведено позитивний вплив академічного (університетського) підприємництва на інноваційний розвиток сфери вищої освіти і науки, і, як результат, на соціально-економічне зростання держави. В умовах України підприємство у галузі вищої освіти і науки може сприяти інноваційним перетворенням як освітньо-наукової сфери, так і гуманітарної сфери ЄНГК в цілому.

2. Наведені результати можуть бути використані для розробки державної і галузевої політики щодо інноваційного розвитку сфери вищої освіти і науки, концепції і реальних заходів з підтримки інтелектуального академічного підприємництва і підприємницьких ВНЗ в Україні, у першу чергу – дослідницьких університетів; для розробки нормативно-правової бази з організації комерційного використання ВНЗ і науковими установами результатів НДДКР, що фінансувалися за рахунок державного бюджету України; для формування низки державних і галузевих заходів із подальшого поширення підприємницької освіти, підвищення ефективності підготовки підприємців, якомога більшого залучення працездатного населення до самостійного підприємництва у виробничо-технологічних сферах з метою формування і підвищення ролі вторинної економіки в Україні; при подальшому вивченні і застосуванні в національних умовах концепції і моделі «потрійної спіралі» Г.Іцковіца з інноваційного розвитку України за умови ефективної співпраці тріади «університети – промисловість – держава»; при підготовці курсів лекцій, матеріалів для семінарських і практичних занять, а також – навчально-методичних розробок із підприємництва, інноваційного підприємництва, державного управління національним господарством, а також слугувати базою для подальшого вивчення проблем академічного підприємництва і організаційно-економічних засад функціонування підприємницьких ВНЗ в умовах соціально-економічного розвитку держави.

3. Для подальших розвідок пропонуються:
- детальне вивчення особливостей концепції "потрійної спіралі" з метою її подальшого використання в національних умовах;
  - аналіз ефективності інноваційного розвитку сфери вищої освіти;
  - дослідження можливостей, шляхів і принципів впровадження університетського (академічного) підприємництва в Україні.

Список використаних джерел

1. Hackett Edward J. Science as a Vocation in the 1990 s: the Changing Organizational Culture of Science / J. Hackett Edward ; Ohio State University Press, U.S.A. // The Journal of Higher Education. - 1990. – Vol. 61, No. 3. – P. 241–279.
2. Slaughter, S. Academic capitalism. Politics, Policies, and the Entrepreneurial University. Baltimore, MA / S. Slaughter, L. Leslie. - U.S.A.: The John Hopkins University Press, 1997. – 276 p.
3. Slaughter, S. Academic Capitalism and the New Economy. Markets, State and Higher Education / S. Slaughter, G. Rhoades. – U.S.A. : The Johns Hopkins University Press, 2009. – 384 p.
4. Clark, Burton R. Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformation. IAU PRESS. ISSUES IN HIGHER EDUCATION / Wagon Lane, Bingley BD16 1WA. – U.K.: Emerald Group Publishing Limited. Howard House, 2008. – 164 p.
5. Marginson. S. The enterprise university: power, governance, and reinvention in Australia. / S. Marginson. M. Considine. – U.K. : Cambridge University Press, 2000. – 272 p.
6. Cambridge Enterprise commercialising University science. University of Cambridge, U.K. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.enterprise.cam.ac.uk.
7. Cambridge Enterprise of University of Cambridge [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.enterprise.cam.ac.uk, enquiries@enterprise.cam.ac.uk.
8. Etzkowitz, H. The Triple Helix: University-Industry-Government Innovation in Action / H. Etzkowitz. - New York ; London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2008. – 164 p.
9. Etzkowitz, H. Entrepreneurial Scientists and Entrepreneurial Universities in American Academic Science / H. Etzkowitz // Minerva. - 1983. – Vol. 21, Is. 2-3. – P. 198-233.
10. Etzkowitz, H. Research groups as 'quasi firms': the invention of the entrepreneurial university / H. Etzkowitz // Research Policy. -2003. – Vol. 32, Is. 1. – P. 109-121.
11. Etzkowitz, H. The evolution of the Entrepreneurial University / H. Etzkowitz // International Journal of Technology and Globalization. - 2004. –Vol. 1, No. 1. – P. 64-77.
12. International handbook on the economics of education / Edited by Geraint Johnes, Jill Johnes. – Cheltenham, UK, Northampton, MA, USA: Edward Elgar Publishing Ltd., 2004. – 860 p.
13. Lester R. K. Universities, Innovation, and the Competitiveness of Local Economies: A Summary Report from the Local Innovation Systems Project – Phase I / R. K. Lester; MIT IPC Working Paper IPC-05-010, December 2005. – 33 p. – [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: MIT IPC Local Innovation Systems Working Paper 05-005 | IPC Working Paper 05-010 <http://web.mit.edu/lis/papers.html> (Дата звернення: 09.11.2014)

14. Staying on Top: the challenge of sustaining world-class higher education in the UK // Russell Group Papers. – 2010. – Iss. 2. – 52 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.russellgroup.ac.uk/uploads/Staying-on-Top-The-challenge-of-sustaining-world-class-higher-education-in-the-UK.pdf>.

15. The Competitiveness and Innovative Capacity of the United States // Prepared by the U.S. Department of Commerce in consultation with the National Economic Council. – January 2012. – 160 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.commerce.gov/sites/default/files/documents/2012/january/competes_010511_0.pdf (Дата звернення: 01.04.2015).

16. Економічні та соціальні аспекти ефективного розвитку вищої школи / за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра екон. наук, проф. І. М. Грищенко. – К.: Педагогічна думка, 2015. – 480 с.

17. Романовський О. О. Теоретико-методологічні засади інноваційного розвитку сфери вищої освіти: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / Романовський Олександр Олександрович. – К., 2013. – 530 с.

References

1. Hackett, Edward J. (1990). Science as a Vocation in the 1990s: The Changing Organizational Culture of Science, Ohio State University Press, U.S.A. *The Journal of Higher Education* – Vol. 61, No. 3. – 241–279.
2. Slaughter, S., Leslie. L. (1997). Academic capitalism. Politics, Policies, and the Entrepreneurial University. Baltimore, MA, U.S.A.: The John Hopkins University Press,
3. Slaughter, S., Rhoades, G. (2009) Academic Capitalism and the New Economy. Markets, State and Higher Education. – U.S.A.: The Johns Hopkins University Press.
4. Clark, Burton R. (2008). Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformation. IAU PRESS. ISSUES IN HIGHER EDUCATION / Wagon Lane, Bingley BD16 1WA. – U.K.: Emerald Group Publishing Limited. Howard House.
5. Marginson. S., Considine. M. (2000). The enterprise university: power, governance, and reinvention in Australia. – U.K.: Cambridge University Press.
6. Cambridge Enterprise commercializing University science. University of Cambridge, U.K. Retrieved from www.enterprise.cam.ac.uk (accessed November 5, 2014).
7. Cambridge Enterprise of University of Cambridge. Retrieved from
18. www.enterprise.cam.ac.uk, enquiries@enterprise.cam.ac.uk (accessed November 9, 2014).
8. Etzkowitz, H. (2008). The Triple Helix: University-Industry-Government Innovation in Action. – New York & London: Routledge, Taylor & Francis Group,
9. Etzkowitz, H. (1983). Entrepreneurial Scientists and Entrepreneurial Universities in American Academic Science. *Minerva*, Vol. 21. – Is. – 2-3. – 198-233.
10. Etzkowitz, H. (2003). Research groups as 'quasi firms': the invention of the entrepreneurial university. *Research Policy*, Vol. 32. – Is. 1. – 109-121.

11. Etzkowitz, H. (2004). The evolution of the Entrepreneurial University. *International Journal of Technology and Globalization*, Vol. 1. – No. 1. – 64-77.
12. International handbook on the economics of education (2004). Edited by Geraint Johnes, Jill Johnes. – Cheltenham, UK, Northampton, MA, USA : Edward Elgar Publishing Ltd.
13. Lester, R. K. (2005). Universities, Innovation, and the Competitiveness of Local Economies: A Summary Report from the Local Innovation Systems Project – Phase I / R. K. Lester ; MIT IPC Working Paper IPC-05-010, December, 2005. Retrieved from MIT IPC Local Innovation Systems Working Paper 05-005 | IPC Working Paper 05010 <http://web.mit.edu/lis/papers.html> (accessed April 11, 2015)
14. Staying on Top: The challenge of sustaining world-class higher education in the UK (2010). *Russell Group Papers. Iss 2*. Retrieved from <http://www.russellgroup.ac.uk/uploads/Staying-on-Top-The-challenge-of-sustaining-world-class-higher-education-in-the-UK.pdf> (accessed April 1, 2015).
15. The Competitiveness and Innovative Capacity of the United States (2012). Prepared by the U.S. Department of Commerce in consultation with the National Economic Council. – January, 2012. Retrieved from http://www.commerce.gov/sites/default/files/documents/2012/january/competes_010511_0.pdf (accessed April 1, 2015).
16. Hirschenko, I.M. (Eds). (2015). *Ekonomichni ta sotsial'ni aspekty efektyvnoho rozvytku vyschoi shkoly [Economic and social aspects of effective development of higher school]*. Kiev: Pedahohichna dumka [In Ukrainian].
17. Romanovskii, O.O. (2013) *Teoretyko-metodolohichni zasady innovatsijnoho rozvytku sfery vyschoi osvity [Theoretical and methodological foundations of innovative development of sphere of higher education]. Doctor's thesis*. Kiev [In Ukrainian].

АКАДЕМИЧЕСКОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО КАК ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ СФЕРЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ

РОМАНОВСКИЙ А.А.

Украинско-американский гуманитарный институт

«Висконсинский Международный Университет (США) в Украине»

Цель. Разработка теоретико-методологических основ инновационного развития системы высшего образования на основе университетского предпринимательства.

Методика. Теоретическую основу исследования составляют фундаментальные и прикладные разработки зарубежных и отечественных ученых в области инновационного развития сферы высшего образования, академического капитализма, инновационного академического (университетского) предпринимательства, предпринимательских университетов.

Результаты. На основе проведенного исследования разработаны теоретические и методические подходы, позволяющие сформировать и обосновать концептуальные основы инновационного развития сферы высшего образования и направления дальнейшего совершенствования организационных форм университетского предпринимательства, что будет способствовать обогащению институтов рынка, раскрытию потенциала собственного развития и быстрому трансфера технологий.

Научная новизна. Определена сущность понятия академического предпринимательства, роль университетского предпринимательства в инновационном развитии сферы высшего образования и содействии социально-экономическому росту государства.

Практическая значимость. Доведение научных положений до конкретных методических указаний и практических рекомендаций, направленных на решение актуальных проблем повышения экономической эффективности деятельности отечественных вузов в инновационном развитии сферы высшего образования в системе управления национальным хозяйством Украины.

Ключевые слова: *инновационное развитие сферы высшего образования, инновационное академическое предпринимательство, предпринимательские университеты, социально-экономическое развитие общества.*

ACADEMIC ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE SPHERE OF HIGHER EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

ROMANOVSKII O.O.

Ukrainian-American Humanitarian Institute

«Wisconsin International University (USA) in Ukraine»

Purpose. Development of theoretical and methodological principles of innovative development of higher education based on university business.

Methodology. The theoretical basis of the research includes fundamental and applied studies of foreign and domestic scientists in innovative development of higher education, academic capitalism, innovative academic (university) entrepreneurship, entrepreneurial universities.

Findings. Based on research the theoretical and methodological approaches that allow forming and substantiating conceptual principles of innovative development of higher education and areas for further improvement of organizational forms of university entrepreneurship are developed. This will contribute to the enrichment market institutions, the potential of entrepreneurial universities development and rapid technology transfer.

Originality. The essence of the concept of academic entrepreneurship, the role of university entrepreneurship in innovative development of higher education and the promotion of socio-economic growth of the state are defined.

Practical value. Bringing regulations to specific guidelines and practical recommendations aimed at solving urgent problems of improving the economic efficiency of domestic institutions in the innovative development of higher education in the management of the national economy of Ukraine.

Keywords: *innovative development of higher education, innovative academic entrepreneurship, entrepreneurial universities, socio-economic development of society.*